

rostra

september 1976 nr 48

DE GRABBELTON VAN LUBBERS

TJA, ALS U ZEGT DAT ER ANDERS
ONTSLAGEN VALLEN.....

ACH, IK HOEF ECHT
NIET HET ONDERSTE
UIT DE KAN!

rostra

blad van de
economische
faculteit

jaargang '76-'77

redactie

Pieter Beemsterboer
Paul van Hal
Erik Kloosterhuis
J.G.Lambooy
Bram Pietjouw
Jos Smit
Adri Stam
Hein vrolijk

adres

Jodenbreestraat 23
Kamer 1324
tel. 5254017
SEF, tel. 5254120

postadres

Jodenbreestraat 23
Kamer 2167
Amsterdam

illustrator

Onno Kraft van Ermel

Adreswijzigingen moeten
gestuurd worden naar
Studentenadministratie

drukkerij Kaal,
Nieuwe Herengracht 61

staut

StAUT is een werkgroep die zich beschikbaar wil stellen voor mensen die datgene 'wat ze te zeggen hebben' door middel van theater willen verwoorden en gestalte willen geven.
Zij zoekt op korte termijn een medewerker/ster die zich, behalve met het beleid en allerlei klusjes, vooral wil bezighouden met de financiële zaken.
Het neemt slechts enkele uurtjes per week in beslag, doch er is geen financiële vergoeding aan verbonden.

Inlichtingen bij Hein Vrolijk of bij het StAUR-kantoor, Nwe Doelenstraat 16, di, wo en do 14-16 uur, tel. 5252286.

redactioneel

Ieder jaar september zullen wellicht vele lezers het colophon (links) bekijken om te zien wie tot de Rostra-kring zijn uitverkoren. De oplettende lezer zal bemerken dat er dit jaar geen nieuwe namen te vinden zijn. Betekent dit dat de oude redactie is aangebleven? Nee, integendeel! Enkelen zijn met zachte drang verwijderd, anderen waren koppiger en helaas waren wij gedwongen om enkele rigoureuze middelen toe te passen.

Uit de talloze enthousiaste jongeren die wij iedere keer voor de Rostra-deur aantreffen, hebben wij middels onze geheime selectieprocedure een nieuwe redactie samengesteld. Dat een dergelijke grote toevloed van kandidaten ook lastig kan zijn bleek later. Onze nieuwe knechtjes waren bang voor represailles van degenen die afgewezen waren, en verzochten daarom om van de namen van de oude redactieleden gebruik te mogen maken. De doodsbenaauwde gezichten deden ons zwichten: 'vooruit dan maar, we zijn de kwaaiesten niet'.

Hoewel wij in het begin weinig in onze sas waren met dit heimelijke gedoe, zien we nu ook wel een aantal voordelen aan de zaak. Ja, we zien het helemaal zitten, zoals dat in bepaalde kringen heet. Hoeveel deuren gaan er niet voor ons open als niemand weet wie de Rostra-redacteur is. Welk een informatie zullen wij binnenhalen, nu wij overal incognito kunnen verschijnen. Aan de andere kant, allerlei roedelaars en snode-plannen smeders zullen voortaan op hun tellen moeten passen want ieder oor kan aan een Rostra-redacteur toebehoren. De laatste twee weken hebben wij met erg veel plezier naar de AVRO-serie 'de onzichtbare man' gekeken.

Laten we het ook nog even over de inhoud hebben. Leest u vooral het veel-belevende artikel 'Structuurbeleid in discussie', de eerste aflevering in onze nieuwe maandelijkse Rostra-serie. Iedereen kan weer meedoen en wederom zijn er weer mooie prijzen te behalen. Het beste artikel zal worden beloond met een exemplaar van de Structuurnota van Lubbers, dat geheel gezuiverd is van zinsneden die niets met de structuur van de economie te maken hebben. Wat er verder in dit blad staat ziet u in de inhoudsopgave en bovendien als u de bladzijden omslaat. De redactie geeft tenslotte kennis van haar voornemen om er weer een leuk jaartje van te maken.

inhoud

Omzien in verwording	pag. 3
Structuurbeleid in discussie	pag. 5/6/7
Oratie Drs. De Mare	pag. 7
Thoben :Exacte Economie	pag. 7
Faculteitszaken	pag. 7
KorROSTRApontentie	pag. 8
Rond/uit de Raad	pag. 8/9
Kandidaatsraad	pag. 9
Sri Lanka	pag. 10

rostra zoekt MEDEWERKER, / REDAKTEUR_{en}

**bij voorkeur (m/v)
doktoraalstudenten
sollicitaties voor deze dynamische en
interessante job naar kr. 2167**

OMZIEN IN VERWORDING

Het boek "De Verwording van de Economie" wordt in het vorige nummer van Rostra dermate hautain de grond ingeboord, dat ik me geroepen voel de auteurs in bescherming te nemen. Niet dat iemand zou durven ontkennen dat Heertje, Tamboer en Nijpels een matig boek hebben afgeleverd.

Maar dat een boek vol fouten zit betekent nog niet dat het ook onbelangrijk is. Het zou wel eens kunnen zijn dat "De Verwording" juist een belangrijk boek is omdat er zoveel vergissingen en onhandigheden in staan, en omdat het de schrijvers niet lukt een samenhangende analyse van onze huidige economische problemen te geven. Het kan, kortom, de moeite waard zijn te onderzoeken of er een systeem in de fouten zit. (Dat ontslaat me meteen van de barre plicht al die fouten zelf te bespreken).

modaliteiten

Hoe beschrijf je de werking van een kapitalistische economie? Door handel en wandel van de verschillende klassen te beschrijven, dachten de auteurs terecht. Ze presenteren een modale arbeider (Bodemeier), een modale kruidenier (De Boer) en een modale ondernemer (Molenschot). Simpele en aansprekende verhalen, en hier vinden we een eerste adder onder het gras. "De modale werknemer" is een sociaal-economisch begrip dat ook werkelijk inhoud heeft: er zijn immers een paar miljoen werknemers; die in zoverre ze een homogene groep vormen, zowel individueel als kollektief weinig invloed hebben op structuur en de ontwikkeling van onze economie.

Middenstand en ondernemers daarentegen vormen geen homogene klassen: onder hen vinden we individuen en groepen die niet alleen aanmerkelijk meer macht hebben dan hun klassegenoten maar soms zelfs directe invloed op de ontwikkeling van onze maatschappij. Een man als De Boer, "de kruidenier op de hoek", mag dan een interessante en veel voorkomende figuur zijn, relevant voor de ontwikkeling van de middenstand is niet zijn bedrijfspolitiek, maar die van V&D, Albert Heyn, de SHV en Jacq. Hermans. Moelenschot, ondernemer uit een familiebedrijf met 350 man in Breda, is al evenzeer een prima onderwerp voor een 13-delige TV-serie, maar 1150 van dergelijke kleintjes maken nog niet eens één hele Ir. Philips.

Bodemeier, De Boer en Molenschot zijn in "De Verwording" alle drie slachtoffer van het systeem: ze bepalen niet zelf hun toekomst, ze worden geleefd. Bodemeier door zijn baas, De Boer door de goedkope Discountzaken en Molenschot door de concurrentie uit het buitenland. Zijn er eigenlijk nog wel mensen in ons land die hun eigen leven, hun eigen investeringen en hun eigen winst bepalen?

anonymi

Ondernemers van het kaliber Philips, Heineken of Brennikmeyer komen in het hele boek niet voor. Sterker nog, de schrijvers stellen dat ze niet meer bestaan. Ze zijn vervangen door "anonieme technokraten in de goed geoliede concernstaven, bezitsloze

kapitalisten eigenlijk". (p. 136) Dit is nu een stelling waarover het prettig filosoferen is. (Hij is afkomstig van Schumpeter en door Galbraith later weer van stal gehaald). Als het waar is, dat de macht van de kapitalist-oude stijl automatisaties ondergraven wordt door de groei en concentratie van de bedrijven en de technologische ontwikkeling, hoeven we die macht niet meer ter discussie te stellen. Onze maatschappij blijkt opeens veel rechtvaardiger dan we altijd gedacht hadden, vooropgesteld dat we een manier vinden om de macht van De Kennis onder controle te houden. Het is niet moeilijk je voor te stellen tot welke fantastische conclusies dergelijke redeneringen kunnen leiden. Des te spijtiger dus, dat de basis ervan niet klopt. De heren schrijvers zijn dermate onder de indruk van het toenemend aantal academici in de diverse concernstaven, dat ze vergeten te kijken naar de machtsverhoudingen achter de schermen. Er is geen enkele indicatie dat met het voortgaan van de concentratie in ons bedrijfsleven de macht van het familiekapitaal aan het afnemen is. Zeer vele van onze grote bedrijven zijn 100% familiebedrijven, meestal BV's van het kaliber Bruynzeel, V&D, SHV, C&A. Een andere categorie bedrijven heeft wel aandelen uitstaan, maar is toch onder familie-controle gebleven (Philips, Heineken). En wie denkt dat de families Van den Bergh, Jurgens en Hartog niets meer uitstaande hebben met Unilever, onderschat hun flexibiliteit. Niet voor niets is Nederland zowat het enige Westeuropese land waar prioriteitsaandelen zijn toegestaan, en 53% van de op de

beurs genoteerde NV's maakt daar gebruik van (2). We zouden nog wat kunnen doorzagen over Holding company's en Nationaal Bezit maatschappijen. Nederland is nog altijd een gewoon kapitalistisch land, en zelfs als je daar niet tegen bent, moet je er rekening mee houden.

hervormingen

Onjuiste analyses van de economische machtsstructuur van ons leiden tot onwerkbare hervormingsvoorstellen. Heertje, Tamboer en Nijpels zien wel degelijk in dat het formeren van een tegenmacht tegen de ondernemers noodzakelijk is. Maar hun concrete voorstellen (Anti-Trustbeleid, Organisatie van de Consument, Galbraith dus) zijn niet alleen onrealiseerbaar, maar ook onvoldoende. En de schrijvers weten dat. (p. 131) De afdoende manier om greep te krijgen op de ontwikkeling van onze maatschappij is door democratische controle in te stellen op de investeringsbeslissingen van de ondernemers. (En dan heb je nog de vermogens, natuurlijk). Dit nu is een probleem waar al een aantal jaren een verbitterde discussie over woedt tussen Ondernemers en Vakbeweging. Je kan die niet, zoals Tamboer en Nijpels presteren, afdoen door een alternatieve ondernemingsraad voor te stellen (incl. omwonenden). De schrijvers menen blijkbaar dat de ondernemers (technokraten immers) hun macht wel zonder meer uit handen zullen geven, en merken op dat ze anders maar naar Brazilië, Indonesië of Zuid-Korea moeten vertrekken. (p. 202) Blijkbaar hebben ze niet in de gaten dat onze ondernemers die aansporing niet meer nodig hebben, en dat dat nu precies een reden is om investeringscontrole te eisen. Als de heren zijn uitgediskussieerd over de "Nieuwe Vrijgestelden" kunnen ze misschien wat gaan studeren op het onderwerp "Ons Oude Kapitalisme"

Sander Kooistra.

Noten:

- 1) J.J. Klant, De kar van Heertje, in Hollands Diep 19 juni 1976 is een uitsteekende poging de scherpen bij elkaar te rapen. Zie ook Arnout Weeda in de Groene van 14 juli 1976.
- 2) Paul de Hen, Over de Sociaal Economische Machtsvorming in Nederland, Arbeiderspers 1972. p. 72 e.v.

SEF

De SEF: Studievereniging voor alle Economiëstudenten.

Service-pakket:

- * korting op binnenlandse (10%) en buitenlandse (17%) studieboeken.
- * korting bij het fotocopieren.
- * beurs voor tweedehands boeken.
- * kritische en "vrije" literatuur.
- * stencil-machine.
- * electrisch typapparaat.

en ver der:

- * geregeld borrels.
- * informatie over allerhande zaken.
- * excursies.
- * nu en dan een studiereis.

kortom:

- * WORDT LID VAN DE SEF VOOR MAAR f 5,- per collegejaar.

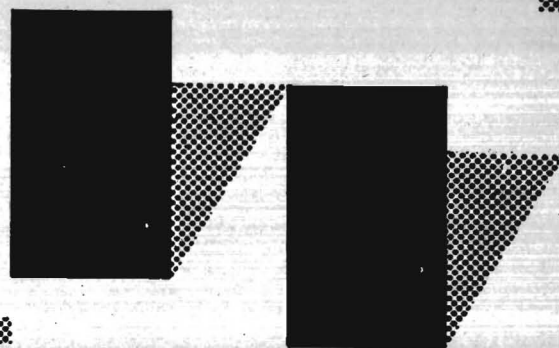
Het leven- en schadeverzekeringsbedrijf Victoria-Vesta, dat deel uitmaakt van het Nationale-Nederlanden concern, zoekt

jonge academici

In de eerste jaren volgen zij een oriënterende opleiding binnen het bedrijf. Na deze periode wordt in overleg met de functionaris en rekening houdend met zijn persoonlijke geaardheid en belangstelling de carrièrelijn vastgesteld. Naast het besef om onderaan te moeten beginnen is nodig initiatief, incasseringsvermogen en ambitie. Een grondige, praktisch gerichte opleiding zal daar tegenover staan.

Sollicitaties te richten aan de Personeelsdienst van de
N.V. Levensverzekering Maatschappij
Victoria-Vesta, Loevestein 33 te Ede,
telefoon 08380 - 6 91 11, t.a.v. de heer
A. Cattel.

VICTORIA-VESTA

STRUCTUURBELEID IN DISCUSSIE

Een aantal maanden geleden heeft de redactie het plan opgevat om een onderwerp uit te kiezen dat in de komende jaargang van Rostra bijzondere aandacht zal krijgen. Het afgelopen jaar heeft het onderwerp 'welvaartstheorie en de staat' deze rol vervuld, echter niet naar ieders tevredenheid. De discussie waartoe dit onderwerp aanleiding gaf, werd al spoedig gemonopoliseerd door Stuurman en Van den Doel. Pogingen om anderen bij deze discussie te betrekken hadden weinig resultaat. Bovendien was het onderwerp te moeilijk en te weinig interessant voor het grootste deel van de faculteitsgemeenschap. De redactie heeft hieruit lering getrokken. Teneinde aan bovengenoemde bezwaren tegemoet te komen heeft de redactie besloten om een onderwerp te nemen dat in brede kringen belangstelling geniet en dat bovendien voor de verschillende 'lagen' van de faculteit toegankelijk is. De keuze is gevallen op het structuurbeleid van de overheid. Vooral door het (steeds uitgestelde) verschijnen van de Structuurnota van minister Lubbers heeft dit onderwerp de laatste tijd grote belangstelling gekregen. Verder, en daar mikken we op, heeft het onderwerp verbindingslijnen met vele andere thema's en verschillende economische vakken. Mede in van belang dat met name het beleidsaspect van dit onderwerp zich er uitstekend toe leent dat ook niet-deskundigen een aardig woordje mee kunnen praten. Om deze 'voordelen' die het onderwerp biedt zoveel mogelijk uit te buiten, is van belang een evenwichtige verdeling van discussie-(bijdragen)enerzijds en theoretische en feitelijke informatie anderzijds. De discussie zal zich waarschijnlijk hoofdzakelijk (moeten) richten op het beleidsaspect. In principe kan iedereen, van propedeuse-student tot emeritus hoogleraar, hieraan meedoen. De redactie zal ervoor waken dat dit principe in ere gehouden wordt. De theoretische en feitelijke kennis die bij het funderen en het beoordelen van een structuurbeleid van belang is, zal hoofdzakelijk worden aangedragen door de mensen die op een of andere manier met het structuurbeleid bezig zijn (geweest) en door degenen die vanuit hun eigen vakgebied iets over dit onderwerp te berde kunnen brengen. De redactie zal deze lieden gaan opsnorren en hen tot schrijven proberen te verleiden.

HET ONDERWERP

Het begrip structuurbeleid en de verschillende aspecten en thema's die bij het structuurbeleid in het geding zijn zullen niet aan iedereen bekend zijn. Daarom enige informatie.

Het structuurbeleid is het beleid dat de overheid hanteert ten aanzien van de structuur van de economie, met name van het particuliere bedrijfsleven. Meestal wordt onderscheid gemaakt tussen de structuur van een bedrijfstak of markt (sectorstructuurbeleid) en de structuur van alle bedrijfstakken tezamen.

Het eerstgenoemde begrip structuur is in de theorie vrij duidelijk omschreven. Volgens Scherer, bijvoorbeeld, wordt zij bepaald door de volgende elementen:

- aantal vragers en aantal aanbieders
- productdifferentiatie
- toegangsbarrières
- kostenstructuren
- verticale integratie
- conglomeratie

Als groffe schildering, een bedrijfstak waarin enkele grote jongens de dienst uitmaken heeft een andere structuur

dan een bedrijfstak met allemaal kleine bedrijven. Dit begrip heeft echter als nadeel dat het nogal statisch is. De relatie tussen de bedrijfstakstructuur en de ontwikkeling die een bedrijfstak doormaakt (opkomst, bloei en verval, om in ouderwetse termen te spreken) is nog weinig uitgespit, terwijl juist deze relatie voor het sectorstructuurbeleid van groot belang is.

Het andere begrip structuur geeft theoretisch minder duidelijkheid. Vaak spreekt men van structuurveranderingen als men het heeft over de verschuiving van de primaire naar de secundaire sector (industrie), de overgang van de ambachtelijke naar de industriële productiewijze en de opkomst van nieuwe bedrijfstakken.

Zoals bij ieder beleid, heeft de overheid met haar (sector)structuurbeleid enkele doelstellingen voor ogen, gebaseerd op haar keuze van de meest wenselijke structuur en op de structuurwijzigingen die zij wil stimuleren of juist afremmen. Voor het verwezenlijken van deze doelstellingen zijn middelen/maatregelen nodig. Daarbij zijn

twee vragen in het geding die veel stof tot discussie doen opwaaien.

1. In hoeverre zijn de gehanteerde maatregelen effectief? Anders gezegd: zal de overheid met de maatregelen die zij neemt datgene bereiken wat zij in haar beleid ten doel heeft gesteld?
2. In hoeverre en op welke wijze mag of moet de overheid ingrijpen in de structuur van de economie en in de maatschappelijke verhoudingen die daaraan ten grondslag liggen? Vooral deze laatste vraag doet felle emoties oplaaien. Het structuurbeleid richt zich immers op een gebied waar de heilige koe van de vrije ondernemingsgewijze productie nog lustig aan het grazen is (alhoewel kwade tongen beweren dat ook hier de droogte zal toeslaan).

Een kleine duik in het verleden geeft een andere invalshoek.

HISTORIE

Na de oorlog was iedereen druk bezig met de wederopbouw. Ook het structuurbeleid richtte zich hiernaar. Zij was hoofdzakelijk gericht op het ondersteunen van het particuliere bedrijfsleven en het verbeteren van de omstandigheden waaronder deze het Nederlandse volk uit het slop hielp (infrastructuur, exportmogelijkheden e.d.). Industrialisatie en economische groei stonden hoog in het vaandel. De overheid volstond met globale maatregelen. Alleen de landbouw, de mijnbouw en de (huizen)bouw hadden een sectorale aanpak nodig.

In 1965 kwam er een kleine kink in de kabel: de scheepbouwsector liep plotseling niet meer zo gesmeerd. Teneinde voor deze moeilijkheden een oplossing te vinden werd een structuurrapport over de scheepbouw gemaakt. Toentertijd kwam uit Frankrijk overwaaien het idee dat men mammoetbedrijven uit de grond moest stampen om een woordje mee te spreken op de wereldmarkt. Het Verolme-concern werd opgericht, met geld van de overheid.

Aan het eind van de zestiger jaren kwamen meer bedrijfstakken en de moeilijkheden te zitten. Over vele van deze probleemsectoren werden structuurrapporten gemaakt, op basis waarvan de overheid maatregelen nam om deze sector een handje te helpen.

De gedachte won veld dat een structuurrapport gevolgd zou moeten worden door een zgn. follow-up. Deze behelst het realiseren van een aantal aanbevelingen uit het rapport door middel van een herstructureringsplan waaraan door alle betrokkenen (werkgevers, werknemers, overheid) wordt meegewerkt en waarvoor de overheid geld beschikbaar stelt. Aangezien het aantal structuurrapporten snel toenam, ontstond de behoefte aan een overkoepelend orgaan dat zich met deze rapporten zou bezighouden: de Nederlandse Herstructurerings-Maatschappij (NEHEM) werd in het leven geroepen (1972). Aanvankelijk had deze instelling weinig in de melk te brokkelen, vooral omdat zij nauwelijks enige financiële middelen kreeg toegewezen. Eind 1975 werd haar positie versterkt; zij kreeg de verantwoordelijkheid voor alle structuuronderzoeken, alsmede het hiertoe benodigde geld.

Het groeiende aantal structuurrapporten

STELLINGEN

- + Structuurbeleid moet maar kan niet (De Galan)
- + De Structuurnota gaat nauwelijks over de structuur van de economie. Zij is hoofdzakelijk een macro-economisch (loon)kostenverhaal
- + Herstructurering door de overheid is niet mogelijk zolang de ondernemer kaptein op eigen schip is.
- + Het systeem van investeringspremies gaat ervan uit dat je met geld alles van een ondernemer gedaan kunt krijgen

Deze stellingen bevatten niet de mening van de redactie doch zijn bedoeld om de discussie aan te zwengelen. Vandaar dat ze nogal onge nuanceerd en zwart-wit gesteld zijn. Het plan is om voortaan in ieder nummer een aantal stellingen over structuurbeleid te poneren. Inzending door de lezers wordt door de redactie ten eerste op prijs gesteld.

ten, de structurele werkloosheid, het stagneren van de internationale handel en andere verschijnselen die zich de laatste jaren hebben voorgedaan, hebben de mening doen postvatten dat de Nederlandse economie een grondige structuurverschuiving heeft ondergaan en dat derhalve een ander structuurbeleid nodig is.

Velen keken met gespannen verwachtingen uit naar de Structuurnota van Lubbers die na vele maanden uitsteltenslotte in juni 1976 het daglicht zag.

Na deze korte geschiedschrijving willen we het verschijnsel van de structuurrapporten onder de loep nemen om vervolgens bij de structuurnota te belanden.

STRUCTUURRAPPORTEN

De rol van de structuurrapporten wordt in hoofdzaak bepaald door de volgende factoren:

- Structuurrapporten worden eigenlijk alleen geschreven als een bedrijfstak in moeilijkheden verkeert. Ze zijn derhalve sterk gericht op het uit de weg ruimen van deze moeilijkheden.
- Aangezien de overheid, alvorens zij een noodlijdende sector geld toeschuift, een structuurrapport op tafel wil zien, is het niet zo verwonderlijk dat een belangrijke conclusie uit het rapport is dat de overheid financieel zal moeten bijspringen. Een beschrijving van de bedrijfstakstructuur komt vaak pas op de tweede plaats.
- De overheid hecht er grote waarde aan dat een structuurrapport een 'representatief' beeld geeft van de bedrijfstak. Zij eist daarom dat de beleidscommissie die het structuuronderzoek leidt en begeleidt, door alle betrokkenen vertegenwoordigd is.

De overheid heeft met de structuurrapporten 2 doelstellingen voor ogen - haar beleid t.a.v. een bepaalde bedrijfstak moet uitgevoerd worden op basis van de resultaten van een gefundeerd onderzoek - een structuuronderzoek bevordert de samenwerking en de openheid tussen bedrijfsgenoten en kan daardoor de geesten rijp maken voor een gezamenlijke aanpak van structurele problemen.

Beide doelstellingen, vooral de eerste, werpen vraagtekens op. Beide gaan uit van de (mogelijkheid tot) harmonie van de belangen van de drie groeperingen. Met name mag getwijfeld worden aan de veronderstelling dat een gefundeerd en objectief onderzoek zal plaatsvinden als het onder toezicht staat van een representatief samengestelde commissie. Bij een dergelijke samenstelling immers zullen de compromissen de boventoon voeren. In ieder geval zal een dergelijk onderzoek geen 'schuldigen' aanwijzen of tot aanbevelingen komen die voor één van de groeperingen niet zo gunstig zijn.

Hiermee zij voorlopig volstaan: In het november-nummer hopen wij een artikel te presenteren dat op deze zaken dieper en systematischer zal ingaan. Verder willen wij de lezer attenderen op een aantal case-studies over bedrijfstakken waarin een structuuronderzoek en daarop aansluitende herstructurering heeft plaatsgevonden. Ook bij deze case-studies komen bovendaande kwesties (zijdelings) aan de orde. De studie van R. de Lange en W. Schoutendorp over de brood- en meelindustrie is besproken in het septembernummer van het vorig jaar. In het volgende rostra-nummer verwachten wij een artikel van hun hand over de scheepsbouw alsmede een artikel van S. Kooistra en M. van Klaveren over de confectie-industrie.

STRUCTUURNOTA

Ook over de structuurnota van Lubbers willen wij in het kort iets vertellen aangezien deze nota in de discussie waarschijnlijk een grote rol zal gaan spelen.

De nota staat vooral in het teken van twee hoofdthema's: continuïteit en selectiviteit. Op het eerstgenoemde terrein is volledige en volwaardige werkgelegenheid de centrale doelstelling "... Naast behoud van bestaande arbeidsplaatsen is creatie van nieuwe arbeidsplaatsen door stimulering van de bedrijfsinvesteringen het kernpunt van dit beleid".²⁾

De keuze van het stimuleren van de bedrijfsinvesteringen als het meest effectieve middel om de structurele werkloosheid terug te dringen, steelt op prognoses voor de middellange termijn van het C.P.B. Een belangrijke grondslag voor deze prognoses is de beroemde en beruchte loonkostentheorie van Hartog en Tjan. De overheid wil niet alleen de investeringen stimuleren doch ook invloed uitoefenen op het karakter van deze investeringen. Hiertoe is een nieuw instrument, de speciale investeringsrekening, in het leven geroepen. In totaal zal dit botje 3,5 miljard gulden bevatten. De sturing van de investeringen zal moeten geschieden door de toepassing van een aantal criteria. Deze criteria zijn momenteel nog nauwelijks voor handen, de nota vermeldt alleen dat ze op het terrein liggen van de regionale spreiding, het aantal arbeidsplaatsen dat de investeringen zullen opleveren, de sectoren waar men bezig is met herstructurering en tenslotte het facettenbeleid. In de toekomst zullen deze criteria een concrete gestalte moeten krijgen. Velen hebben echter het vermoeden dat dit nog wel een tijdje zal duren en dat dus voorlopig iedere ondernemer die zijn hand ophoudt, de gevraagde duiten toegestopt zal krijgen. Niet voor niets spreekt men over 'de grabbelton van Lubbers'.

Anderen zeggen dat deze speciale investeringsrekening alleen maar administratieve rompslomp zal geven (werkgelegenheid voor ambtenaren); de ondernemer zal weinig trek hebben in investeringen als de overheid achter zijn rug staat om aanwijzingen te geven. Ook wordt opgemerkt dat je wel geld beschikbaar kunt stellen maar als de bedrijven met een stagnerende markt te maken hebben, zullen ze geen investeringen plegen louter en alleen omdat ze makkelijker aan de centen kunnen komen.

De andere peiler van de Structuurnota is de selectiviteit. 'Bij de selectiviteit gaat het erom dat de belangen van milieubehoud, ruimtelijke ordening, zuinig beheer van grondstoffen en energie alsmede betere kansen voor de ontwikkelingslanden tot hun recht komen'.²⁾ Dit wordt aangeduid met de term facettenbeleid. Werd het idee van het stimuleren van de investeringen vooral ingefluisterd door het CPB, hier is duidelijk de Club van Rome de souffleur.

De nadruk die de Nota legt op deze twee peilers maakt al duidelijk dat het sectorstructuurbeleid en het 'eigenlijke' structuurbeleid nogal op de achtergrond is geplaatst. Waarschijnlijk had men eerst toch andere plannen want de eigenlijke titel 'Nota inzake de Selectieve Groei' is pas vrij recent in de publiciteit gekomen. De Nota heeft weliswaar een hoofdstuk 'Econo-

IN HET MIDDELPUNT VAN DE BELANGSTELLING

Niet alleen in Rostra maar ook elders geniet het structuurbeleid grote belangstelling:

- + De Aktiegroep Economen is voornemens om samen met de SEF en de Commissie Gastcolleges een lezingencyclus over het structuurbeleid te organiseren. Nadere informatie volgt. +
- + Bij de subfaculteit Sociologie wordt in het eerste semester een werkcollege/seminar gehouden over het structuurbeleid. De opzet is dat iedere week een spreker uitgenodigd wordt; er komen mensen van de vakbond, het parlement, de NEHEM, Economische Zaken, medewerkers van organisatieadviesbureau's en wetenschappers. Naast A. Teulings en zijn medewerkers van het onderdeel Organisatiesociologie, wordt het seminar waarschijnlijk mede georganiseerd door de leerstoel Externe Organisatie. Inl. bij R. de Lange.
- + Bij de sociaal-geografen gaat dit jaar een leeronderzoek van start dat handelt over de structuur van een aantal landbouwsectoren en over de veranderingen die daarin hebben plaatsgevonden, al of niet door toedoen van de overheid of de E.E.G. +
- + Sedert medio juli bevat bijna elk nummer van E.S.B. (Economische Statistische Berichten) een artikel over het structuurbeleid. +
- + Binnenkort gaat ook in het N.R.C.-Handelsblad een artikelenreeks van start.

misch structuurbeleid' maar daarin blijft men ontzettend vaag. Het is b.v. opvallend dat geen enkele poging wordt gedaan om tot een beoordeling te komen, van het tot dusver gevoerde sectorstructuurbeleid. Hoewel opvallend is dit ook wel begrijpelijk vanuit de overheid gezien want het oordeel moet ongetwijfeld negatief uitvallen. (in het november-nummer zal deze stelling uit de doeken gedaan worden.)

Het 'eigenlijke' structuurbeleid komt in de Nota nauwelijks aan de orde, zo hebben wij gesteld. Hiermee wordt bedoeld dat de Structuurnota weinig vertelt over de organisatorische en institutionele aspecten van de huidige economische situatie. Zij ziet de huidige economische crisis bijna louter als een kosten-aangelegenheid en beziet dit bovendien hoofdzakelijk vanuit het macro-economische gezichtspunt. De Nota komt niet tot het inzicht dat de structuur van het particuliere bedrijfsleven van invloed is op het economische wel en wee. Wederom, in de volgende nummers hopelijk meer hierover.

Het verhaal is noodgedwongen een beetje fragmentarisch geworden. Herhaaldelijk hebben we moeten beloven om in de komende Rostra-afleveringen een uitgebreidere analyse te presenteren. Hopelijk was dit artikel voldoende om een eerste aanzet tot de discussie te geven.

Namens de redactie
H.v.

noten:

- 1) SER-rapport inzake sectorstructuurbeleid, bijlage 1.
- 2) De Structuurnota, persuitgave van het Ministerie van Economische Zaken, p. 1.

ORATIE DE MARE

Op maandag 14 juni schreed een lange rij hooggeleerde heren over het middenpad van de aula; zij waren gehuld in lange, goudgerande, zwarte gewaden, zwarte vierkante hoeden en witte beffen. Hun gezichten waren ernstig en plechtig - zoals het ook hoort! Voor de zoveelste maal werd er een inaugurele redevoering uitgesproken, deze keer door de heer, nu professor, De Mare. Vanaf dat moment bekleedt hij het ambt van buitengewoon hoogleraar in de bestuurlijke informatieverzorging en informatietechnologie (BIVIT). Zijn rede was een globale, maar duidelijke uiteenzetting van de stand van ontwikkeling van zijn vakgebied: Veel opzienbarends werd er echter niet verteld.

De inhoud van de informatie-theorie wordt in belangrijke mate bepaald door de vraag door wie en ten behoeve van wie een huishouding wordt bestuurd. De informatica is als het ware te beschouwen als een uitwaseming van het maatschappelijk stelsel, waarin wij leven. Dit stelsel is er een van antagonistische tegenstellingen tussen uitbuiters en uitgebuitenen, tussen de klasse die de winst maakt en de klasse die de winst verdeelt. Tot de uitgebuitenen behoren diegenen, die in bedrijven de informatie verzorgen ten behoeve van de uitbuiters. Het natuurlijke wantrouwen tussen beide maatschappelijke klassen komt onder meer tot uitdrukking in enkele veel toegepaste

kontrolemiddelen; hiertoe behoren bv. het systeem van controle-technische functiescheidingen, sommige geprogrammeerde controles in computerprogramma's, enz. Ik kan mij voorstellen, dat deze in een niet op uitbuiting berustend maatschappelijk stelsel vervangen kunnen worden door andere vormen van controle.

Het is goed om er op te wijzen, dat de informatica aan onze faculteit wordt behandeld als een sterk op de praktijk gerichte studie. Zij verschaft een instrumentarium (een set of tools), dat in staat stelt om administratieve processen in bedrijven en andere instellingen te beoordelen en zonodig te veranderen.

Op basis en door middel van informatie worden beslissingen genomen, opdrachten gegeven, verantwoording afgenomen en afgelegd, en communicatie verzorgd met interne en externe personen en instanties; dit alles ten behoeve van het besturen en doen functioneren van een huishouding. Aldus De Mare, die in de voetsporen treedt van zijn voorganger Starreveld.

In elk geval ligt er nog een belangrijk terrein van wetenschappelijk onderzoek bloot voor degene, die wil nagaan, in hoeverre de huidige informatica-theorie wordt bepaald door de huidige maatschappelijke verhoudingen.

Ad van der Ven

FACULTEITS- ZAKEN

- De herstructurering is op onze faculteit in de beslissende fase gekomen. Tegen eind september zal het definitieve rapport van de Herstructureringscommissie waarschijnlijk op het faculteitsbureau verkrijgbaar zijn. Omstreeks 10 oktober is een speciale Faculteitsraadvergadering te verwachten waarop het definitieve oordeel wordt uitgesproken. Houdt u op de hoogte!
- De onderwijscommissie heeft besloten om analoog aan de werkstukkenregeling voor de doctoraalscriptie een 'acceptatietermijn' in te bouwen. Deze bedraagt 4 weken. Dit betekent dat, als de desbetreffende docent na 4 weken na datum van inlevering niets van zich heeft laten horen, de scriptie in ieder geval een voldoende heeft gekregen.
- Op 30 oktober om 15 uur geeft Prof. Dr. P. de Wolff een afscheidscollege in de Aula van de Universiteit (tijdelijk in de Lutherse Kerk ingang Singel 411, hoek Spui).

thoben: EXACTE ECONOMIE

De eerste editie van de hand van Dr. D.B.J. Schouten, nu na 20 jaar een tweede editie, waarin niet meer de 'volledige' economische theorie maar een meer bescheiden opzet voor een minder all-round econoom. Waarde-, en prijstheorie krijgen de nadruk, gebruik makend van een in historisch perspectief op een rij zetten en vergelijken van een dogmengeschiedenis met de werken van de oorspronkelijke auteurs. Achtereenvolgend worden in de hoofdstukken over Quesnay, Ricardo, Marx, Walras/Cassel en Keynes de verschillende denksystemen opvallend duidelijk behandeld. Dé grote verdienste van dit boek is ongetwijfeld de uniforme methodiek en symboliek. De titel "Exacte Economie" doet vrezen dat met veel wiskunde onduidelijke dingen duidelijk gemaakt moeten worden (of nog onduidelijker). Het tegenovergestelde is waar, al zal het narekenen van een aantal cijfervoorbeelden nog wel wat problemen opleveren. Uit de historische context blijkt duidelijk enerzijds het verband met voorafgaande opvattingen anderzijds de link met de actuele tijdsproblematiek. De gedachtengangen van de auteurs zijn beslist niet volledig weergegeven, wel is grote aandacht besteed aan een functionele stylering waarbij als referentiekader respectievelijk één of meer productie-, bestedings-, en prijsvormingsfuncties gebruikt zijn waardoor de theorieën vergelijkbaar en bespreekbaar worden. "Exacte Economie" een duidelijk maar moeilijk boek, waarbij van de kant van de docent m.i. nogal wat informatie er omheen gevraagd wordt. Verder... uitstekend maar wel wat duur.

Stenfert Kroese, Leiden f32,50

P.B.

AMERIKA ROEPT.....

Prof. Dr. Joel B. Dirlam doceert industriële economie aan de Universiteit van Rhode Island, te Kingston (Rhode Island). Daarnaast is hij directeur van het aan diezelfde Universiteit verbonden Institute for Studies of International Aspects of Competition. Hij schreef o.a. Pricing in Big Business en verricht onderzoek naar de relatie tussen technologische veranderingen en de industriële structuur, treedt daarnaast geregeld op voor Senaatscommissies.

Per 1 september 1977 zoekt hij voor een jaar een assistent(e), salaris ca. 400 \$ per maand voor 20 uur per week. Verwacht wordt dat gedurende het jaar aan een M.A. in de economie gewerkt wordt. (dat kan dus binnen een jaar) College-gelden hoeven niet betaald te worden.

Voorselectie vindt plaats door R. de Lange die verdere inlichtingen kan verschaffen. Schriftelijke sollicitaties tot 10 oktober 1976.

korrostrapondentie

heksenjacht en haarkloverij

Na TROS-Aktua, Achter het Nieuws en De Nieuwe Revue zijn nu ook de nieuwsmakers van ROSTRA overgegaan tot een op moderne leest geschoeide berichtgeving aan hun lezers. Op de omslagpagina van ROSTRA nummer 47 reeds treffen wij -onder de holle ogen van een monddood gemaakte - de scherp gelijnde trekken van de Reichsadler, vergezeld van passende teksten in een vreemde taal. Op pagina drie de kop "Heksenjacht of haarkloverij?" en de, ongetwijfeld door ruimtegebrek niet kapitaal gedrukte, subkoppen "Actie van onbevangen wetenschappers? Berufsverbote aan de U.v.A.?" Deze treffende inleiding wordt gevolgd door een artikel van Adri Stam, wiens gezwollen proza Bilderdijk van verrukking zou doen bezwijmen.

Ondanks deze progressieve presentatie en de literaire hoogstandjes heb ik een paar opmerkingen over Adri's verhaal: welhaast onvermijdelijk voor een op de uitspraken van een gefrustreerde sollicitant gebaseerde succes-story.

1. Sollicitatiegesprekken dienen onder andere om iets van de sollicitant te weten te komen; wat hij wel en niet kan, leuk vindt, waar zijn interesses liggen, enzovoort. Daartoe worden aan de kandidaat een aantal vragen gesteld. Een antwoord op de vraag welke kranten en weekbladen hij leest levert in mijn ogen volstrekt relevante informatie op.
2. Datzelfde geldt voor zijn mening over de onderwijscapaciteiten van zijn docenten; schiet hij daarbij bokken dan geeft dat te denken over zijn geschiktheid voor de baan. Slechts met kwade wil of grove verdraaiing van tekst kan aan deze vragen, zeker gezien de sfeer waarin zij werden gesteld, de uitleg worden gegeven die de Aktiegroep in haar brief gegeven heeft. Ik houd het er maar op dat de informant van de schrijvers wat slecht van memorie is.
3. De crux van de zaak zit 'm uiteraard in de vragen over een eventueel lidmaatschap van een politieke partij. Alvorens hierop in te gaan: de zin "Wij zijn van mening dat niet vroeg genoeg gewaarschuwd kan worden tegen elke vorm van politieke diskriminatie die de kop opsteekt" had ik zelf kunnen schrijven. In onze brief van 14 juni j.l. hebben Schöndorff en ik al aangevoerd dat het zeer gebruikelijk is dat sollicitanten uit zichzelf al in hun sollicitatiebrief vermelden of en in welke partij zij politiek actief zijn. Memorierend wat ik onder 1. heb gezegd vind ik deze vraag, in tegenstelling tot de Aktiegroep, niet irrelevant: zij kan, om een paar belangrijke dingen te noemen, een indicatie geven over de belangstellingssfeer van de kandidaat, van zijn maatschappijvisie, ervaring in vergaderingen. Als zodanig en in een dergelijke context is de vraag bedoeld en gesteld.

Nooit heeft het in de bedoeling van de sollicitatiecommissie gelegen de politieke kleur van de kandidaat tot een selectie criterium te maken. Enige overeenkomst met het Berufsverbot bestaat daarom niet. De uitleg echter die aan dergelijke vragen gegeven kan worden, en er door de Aktiegroep aan gegeven wordt, maakt het minder raadzaam ze te stellen. Ik zal dit in de toekomst ook zeker trachten te vermijden.

(Tussen haakjes: de uiteindelijk benoemde sollicitant is lid van een extreem linkse, anarcho-religieuze partij, ikzelf ben van geen partij lid.)

4. Ik heb gezien hoe sollicitanten naar het ambt van hoogleraar aan onze Universiteit werden afgescheept met een drieregelig briefje: "Onder dankzegging voor uw sollicitatie ... tot onze spijt ... volgende keer meer succes, hoogachtend, ..." Ik vind het betreurenswaardig en zou de belangen van sollicitanten graag beter beschermd zien dan nu vaak geschiedt. Dat zij, bij voorbeeld, op de hoogte gesteld worden van de redenen waarom zij zijn afgewezen vind ik wenselijk. Wij hebben dat niet gedaan, tenzij daarom gevraagd werd. Een wet over deze zaken overigens wordt op het ogenblik door de regering voorbereid, dus is er hoop. Wat de onderhavige procedure betreft: die is volkomen correct verlopen. Zie ook onze brief van 14 juni. Veel benoemingen van kandidaatassistenten gebeuren op een heel wat archaischer en minder controleerbare manier. Niemand die schriftelijk heeft gesolliciteerd is afgewezen op informatie uit telefonische gesprekken.
5. De leuterkoek die Adri Stam als epiloog aan de brief van de Aktiegroep toevoegt is het sop van de kritiek nauwelijks waard. De vrije-associatieketen Schöndorff Bund für freie Wissenschaftler overtreft wat verbeeldingskracht betreft de soortgelijke paranoïde gedachtengang Adri Stam Moskou moeiteloos. Het is mij een raadsel waar en wanneer Schöndorff 'zich erop zou hebben beroepen' (sic!) een anti-democraat te zijn. Ook de overige schimpscheuten geven niet de geringste aanwijzing voor het eventueel steun verlenen aan het Berufsverbot door enig lid van de commissie. Al met al: broddelwerk, heksenjacht en haarkloverij.

Zjak Hilhorst,

student-lid van de sollicitatiecommissie.

Amsterdam, 19 augustus 1976.

(Adri Stam is op vakantie en derhalve niet voor commentaar bereikbaar. Red.)

LAATSTE KEER

rond/uit

een vaste rubriek over zaken rond en uit de faculteitsraad.

"Het paard achter de wagen spannen", zo werd in Rostra 46 het besluit gekarakteriseerd om voortaan bij het kandidaatstentamen Financiering calculatoren toe te staan, nadat gebleken was dat dit tentamen door de veelheid cijferwerk zonder calculator nauwelijks tot een goed einde te brengen was. Een aantal studenten schreef een brief naar de vakgroep Bedrijfseconomie, waarin zij voorstelden om het besluit in te trekken omdat iedereen bij het tentamen dezelfde kansen moet hebben (wat bij een splitsing van de deelnemers in bezitters en niet-bezitters van een calculator niet meer het geval zou zijn) en omdat het tentamen geen cijfertoets maar een toetsing op kennis en inzicht behoort te zijn.

Inmiddels had ook de kandidaatsraad zich over de zaak gebogen en bij de verschillende vakken geïnventariseerd of het mogelijk zou zijn zodanige tentamenopgaven te maken dat ook zonder calculators gewerkt kan worden.

In de faculteitsraad van 30 aug. j.l. werd deze kwestie besproken aan de hand van een voorstel van de Onderwijscommissie om calculators toe te staan tot een bepaald maximumtype. Van de kant van de Aktiegroep Economen werd gesteld dat zo'n regeling moeilijk uitvoerbaar is. Immers dan zouden de surveillanten voor ieder tentamen de meegebrachte rekenapparaten moeten controleren, terwijl het wettelijke probleem "cijfertoetsen en ongelijke kansen" niet opgeheven zou worden. De Aktiegroep stelde voor om m.i.v. december a.s. calculators te verbieden en de toetsen zo te maken dat ze ook zonder "tafelcomputer" gemaakt kunnen worden. Dit voorstel werd aanvaard, zodat eenieder in december aan een pen en een stuk papier genoeg moet hebben.

In dezelfde raadsvergadering kwam ook een voorstel van de onderwijscommissie aan de orde om een eind te maken aan de vaak lange tijd die verstrikt tussen het inleveren van een doctoraalscriptie en het moment dat de student zijn cijfer te horen krijgt. Een belangrijke zaak, met name omdat de scriptie vaak het laatste studieonderdeel is, waardoor, bij het uitblijven van een beoordeling, mensen in moeilijkheden komen met b.v. een sollicitatie.

De Onderwijscommissie stelde voor om wanneer een student binnen 4 weken van de betreffende docent geen bericht heeft ontvangen of de door hem ingeleverde scriptie is geaccepteerd, deze scriptie automatisch als voldoende moet worden gekwalificeerd.

de raad

Terecht werd er van diverse kanten op gewezen dat "een automatische voldoende na 4 weken" geen oplossing is voor het werkelijke probleem overbelaste of lakse docenten. Tenslotte werd dan ook een andere oplossing gekozen: De docent is verplicht om de studenten binnen 4 weken zijn cijfer mee te delen, waarbij natuurlijk wel rekening gehouden moet worden met de vakantie van de nakijkende docent. Bij moeilijkheden: wend je tot de studieadviseur; hij neemt dan contact op met de docent en/of vakgroep.

VERBETERINGEN

Tenslotte iets over een zaak die al vele malen in Rostra aan de orde is geweest en waar nu de contouren van een eerste resultaat zichtbaar worden: een algemene inleiding in de economie in de propedeuse. Reeds jarenlang wordt van de kant van de eerstejaars en van de Aktiegroep Ekonomen aangedrongen op zo'n inleiding, laatstelijk nog op de in april gehouden Onderwijsdagen (zie Rostra 46). Nu heeft de faculteitsraad een voorstel bereikt met een programma voor het 1e trimester van het komende studiejaar, waarin de volgende onderwerpen aan de orde komen:

- geschiedenis van het economisch denken (o.a. aandacht voor Quesnay, Ricardo, Marx, Walras, Keynes en Kalecki)
- interdisciplinaire behandeling van concrete problemen
- inleiding in het economisch probleem
- inleiding in het macro-economisch verdelingsprobleem
- inleiding methodologie

De indieners van het voorstel de heren Venekamp (voorzitter propedeuseraad), Thoben (Macro) en Knaack (Micro) tekenen hierbij aan dat het voorstel gezien moet worden als eerste stap naar een volledige algemene inleiding, waarbij ook bedrijfseconomie betrokken moet worden. Een terechte aantekening bij een op zich positief voorstel. In de volgende aflevering van deze rubriek aandacht voor de herprogrammering, nevenfuncties en het nieuwe dagelijkse bestuur van de faculteit. Tot dan!

Rob Kerstens
studentlid dagelijks bestuur

Het is moeilijk vast te stellen waarom voor veel studenten de studieduur van het Kandidaats de cursusduur in zo'n grote mate overschrijdt. Velen geloven dat het trimestersysteem de grote boosdoener is; drie blokken van elf weken, met tussen het tweede en het derde blok geen weekje respijt - je moet wel een erg lange adem hebben om dat tot midden juli uit te zingen. Daarnaast moet gekeken worden naar de vrijwel ongelimiteerde omvang van sommige "werkgroepen", onhandig geschreven syllabi en het ontbreken van oefenopgaven.

evaluatie

Er is weinig duidelijkheid omtrent de mogelijke oorzaken van de moeilijkheden; voor zover men evalueert verschaft deze wijze van evalueren geen goed inzicht in de problemen. Vandaar dat de F.R. vorig jaar de K.R. verzocht een nieuwe procedure uit te werken voor evaluatie. Het voert te ver en zou bovendien te deprimerend werken, om te vertellen wat er in dit afgelopen jaar gebeurd is, teneinde deze procedure van de grond te krijgen. Maar er komt nu schot in de zaak: dit eerste blok zal er bij statistiek en een ander (nog niet bekend) verplicht vak een "try-out" van de nieuwe procedure plaats vinden. Deze gaat er volgens een voorstel van het COWO (Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs, dat bij deze zaak is ingeschakeld) zo uitzien:

voorstel cowo 'try-out'

- per blok konkretiseren, i.o.m. docenten en studenten van de doelen
- hierop baseren: vragenlijsten halverwege het blok (lijst 1) vragenlijst vlak vóór de toets (lijst 2) discussie (vóór lijst 2 wordt afgenomen) n.a.v. resultaten lijst 1.
- de gegevens van lijst 1, lijst 2 en de toetsuitslagen worden gekombineerd. Doel is hiervan om na te gaan of bijsturing heeft plaats gehad na afname van lijst 1 (relatie lijst 1 en lijst 2) en of de opinie m.b.t. proces en intreedoelen verband houden met studiesucces (lijst 2 en de toets)
- een nabespreking met enthousiaste studenten en de docent per blok zal nodig zijn om de resultaten maximaal te kunnen interpreteren.
- de anonimiteit door een geaccepteerde derde (b.v. door Bureau Statistiek)".

definitief plan

Na deze try-out zal de evaluatie pas goed van de grond komen, wanneer men voor elk blok een semi-gestandardiseerde methode heeft ontwikkeld, waarbij de volgende punten in acht worden genomen:

- doeleinden inventarisatie bij alle blokken teneinde niets over het hoofd te zien.
- itemformulering per doel (meerdere items per doel)
- keuze per blok door docent en student van doelen die voor dat blok in de evaluatie relevant zijn
- bijbehorende items samenvoegen tot een vragenlijst (dit kan eenvoudig met inschakeling van een computer)
- afname van één lijst (halverwege of aan het eind, afh. van de gekozen doelen); evt. twee lijsten.
- relateren aan studieresultaten (zo de try-out in dit verband hiertoe aanleiding geeft)."

De verwachtingen zijn hooggestemd na het lezen van dit (door de K.R. aanvaarde) voorstel. Echter, in een ander rapport van het COWO m.b.t. deze zaak, staat "Evaluëren van onderwijs is het verzamelen van gegevens om te kunnen beslissen over wijzigingen" en "Evaluatie heeft alleen zin als het tot verbeteringen leidt". Dit is duidelijke taal; om te beoordelen of deze procedure zinvol is, zullen we minstens tot Pasen moeten wachten.

KPC-rapport

In de tijd daarvoor zal de K.R. zich moeten buigen over het rapport van de Kandidaats Programma Commissie en ook de herstructurering zal gaan spelen. (Nog niet helemaal duidelijk is hoe de nieuwe evaluatieprocedure de herstructurering ten dienste kan staan, want wat zal het tijdsbeslag van e.e.a. zijn?)

Nog hangende is verder het probleem van het 'spreekrecht' - mogen niet-leden van de K.R. meepraten, ook wanneer één of meerdere leden daartegen bezwaar hebben? Een merkwaardig probleem dat in de K.R. als enige commissie speelt.

De K.R. heeft in samenwerking met Litho Hoornweg een voorlichtingsmiddag georganiseerd over de aard van de keuzevakken en hun plaats in de (verdere) studie.

Tot slot zij opgemerkt dat de K.R. nu 12 leden telt. Een uitbreiding met 4 leden, die hopelijk, in tegenstelling tot veler verwachting, tot een verbeterde en slagvaardiger werking van de K.R. zal leiden.

Annegreet van Bergen.
sekr. K.R.

van ceylon tot sri lanka

import - export

In Sri Lanka is sinds 1970 een linkse coalitie aan het bewind waarin de Vrijheidspartij de meerderheid heeft, de trotskistische Lanka Sama Samaja (LSPP) 10% van de stemmen vertegenwoordigt en de kleine pro-Russische orthodoxe communistische partij de hekkesluiters vormt. Echter, vorig jaar september leidde onenigheid over het al of niet uitkeren van schadevergoedingen aan genationaliseerde thee- en rubberplantages tot het uittreden van de trotskisten. De Ceylonese socialisten proberen op democratische wijze de maatschappelijke ongelijkheden te verminderen. Men kan zondermeer stellen, dat de Ceylonese ontwikkelingswijze een uniekum is in de Derde Wereld. Onderwijs en gezondheidszorg zijn gratis, de tarieven voor het openbaar vervoer worden kunstmatig laag gehouden door omvangrijke subsidies en de regering stelt voedselrantsoenen tegen gereduceerde prijzen ter beschikking. Het rijstrantsoen is op dit ogenblik 3 pond per week, waarvan één gratis en twee tegen gesubsidieerde prijs. Het Ceylonese socialisme is echter reformistisch van aard en de "met kleine stappen vooruit" politiek wekt weerstand op. Met name vele jongeren zouden een meer revolutionaire aanpak op prijs stellen. Een gewelddadige uiting van dit streven was de opstand van "trotskistische" jongeren in 1971, die met harde hand is neergeslagen.

jongeren

75% van de bevolking van Sri Lanka is jonger dan dertig jaar; er worden jaarlijks 160.000 jongeren aan de arbeidsmarkt toegevoegd en meer dan 1/3 van de groep onder de dertig jaar heeft geen werk. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het jeugdprobleem ook nu niet is opgelost. De regering streeft ernaar zoveel mogelijk jongeren in de landbouwsector te werk te stellen. De latente bron van onrust, die door de voortdurende jeugdwerkloosheid in stand wordt gehouden tracht men te reduceren door de stichting van landbouwcoöperaties en plaatselijke ontwikkelingsraden te stimuleren. Anderzijds wordt tot op de dag van vandaag de noodtoestand gehandhaafd. In het verleden is deze zowel gebruikt om een te sterke oppositie van links als wel van rechts de kop in te drukken. De censuur is in 1972 officieel afgeschaft, hoewel de richtlijnen van de regering nog altijd beperkingen opleggen aan de persvrijheid.

hervormingen

Eén van de meest opzienbarende veranderingen in Sri Lanka betreft de grondhervormingen. Een deel van de plantages is in het kader van de landhervorming genationaliseerd, waarbij vooral de bevoegdheid die de regering in 1975 heeft gekregen om de Engelse plantage-ondernemingen te nationaliseren belangrijk is geweest voor het uitwissen van de laatste sporen van het Britse koloniale tijdperk en het tegemoetkomen aan de revolutionaire wensen van de jongeren.

Sinds 1972 mogen de Ceylonese niet meer dan 20 ha. grond per familie in bezit hebben. Veel kokos- en theeplantages zijn aan hun vroegere eigenaars onttrokken en worden nu beheerd door staatsboerderijen of coöperaties. Mevrouw Chandrika Bandaranaike, voorzitter van de Land Reform Commission stelt dat de intensiteit en de diversiteit van de landbouw opgevoerd moet worden en dat ernaar gestreefd wordt terug te keren tot een wezenlijker dorpsstructuur, zoals die voor de koloniale tijd bestond, toen de eigendom, de exploitatie en de winst de gehele gemeenschap ten goede kwamen.

bevolking

Naast het jeugdprobleem kampt Sri Lanka met het zeer gevoelige "Indiase Tamils" probleem. De Ceylonese bevolking bestaat uit Singhalezen (80% van de bevolking, boeddhistisch) en 2,6 miljoen Tamils (Hindoës). 1,4 miljoen, redelijk geïntegreerde, Ceylonese Tamils, die lang geleden uit India naar Ceylon zijn gekomen en 1,2 miljoen Indiase Tamils die in de 19e eeuw door de kolonisten naar Ceylon zijn gehaald, die aan de rand van de maatschappij leven en voor het grootste deel op de theeplantages werken. De Singhalezen en in mindere mate de Ceylonese Tamils bekleden de belangrijkste posten in Sri Lanka. Uit angst voor eventuele botsingen tussen bevolkingsgroepen heeft de Ceylonese regering met India in 1964 een overeenkomst gesloten om het grootste deel van de Indiase Tamils te repatriëren. In de praktijk is hier echter weinig van terecht gekomen. De laatste jaren zijn de Tamils wat strijdbaarder geworden, vooral na de aanvaarding van de grondwet in 1972 die hen niet als nationale minderheid erkent. Zij hebben een politieke beweging opgericht en ageren tegen de "massale deportatieplannen" en vóór hun recht op een volwaardig Ceylonese staatsburgerschap.

Door de sterk onafhankelijke politiek van de regering van Sri Lanka wordt er relatief weinig ingevoerd. De belangrijkste importproducten zijn olie, vis en rijst. Vooral de laatste twee zijn opmerkelijk te noemen. M.b.t. de visinvoer: De visvangst geschiedt uiterst primitief. Slechts 80% van de behoefte aan vis wordt zelf gevangen. Katamarans worden veelal nog gebruikt, met als gevolg dat rijkere visgronden bij Pakistan niet bereikt kunnen worden. Bovendien biedt Pakistan vis voor zo'n lage prijs aan, dat invoer aantrekkelijk is. De regering van Sri Lanka heeft echter onlangs een aantal trawlers besteld om minder afhankelijk te zijn van het buitenland. Rijstinvoer is na enkele jaren van betrekkelijke autonomie wederom noodzakelijk geworden. Weliswaar was de productie door toepassing van geselecteerde zaden, gebruikmakend van technologische hulpmiddelen en irrigatiewerkzaamheden sterk gestegen, maar het lijkt er momenteel op dat het kostenaspect zo zwaar ging drukken, dat men een stapje terug heeft moeten doen. De belangrijkste exportproducten zijn thee, rubber en copra. De laatste vijf jaar tracht men door landhervormingen en nationalisaties de productie hiervan op te voeren en in eigen handen te krijgen. Dit zou moeten leiden tot een groter aandeel in de wereldmarkt. In hoeverre dit daadwerkelijk ook lukt, is sterk afhankelijk van een (eventueel) vervolg op UNCTAD IV. Vooral thee is van belang, aangezien Sri Lanka de tweede leverancier in de wereld is. Voor de deviezeninkomsten is men voor 60% afhankelijk van de theedeviezen die hard nodig zijn om de invoer te dekken. Rubber (17% van de export) gaat voor het grootste gedeelte naar China, voornamelijk in ruil voor rijst.

ontwikkeling

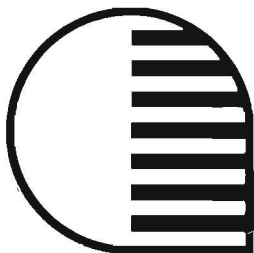
Sri Lanka werd in 1975 toegevoegd aan de categorie (algemene) concentratielanden. Gezien de chronische betalingsbalanstekorten, gaat de voorkeur uit naar financiële hulp. De financiële hulp bevat zowel leningen als schenkingen. De technische hulp betreft irrigatieprojecten en het bevaarbaar maken van een oud kanaal bij Colombo. Dit wat betreft de ontwikkelings-samenwerking. Dieper willen wij hierop bewust niet ingaan. Dit i.v.m. de studiereis die in december naar Sri Lanka zal plaats vinden. De opgedane ervaringen zullen ongetwijfeld een duidelijker beeld geven dan wij nu (begin juli) kunnen schetsen. Daarom hierover meer in de ROSTRA van januari 1977.

Jan van Amstel,
Bram Pietjouw.

(Samengesteld a.h.v. artikelen in N.R.C. en Internationale Samenwerking)

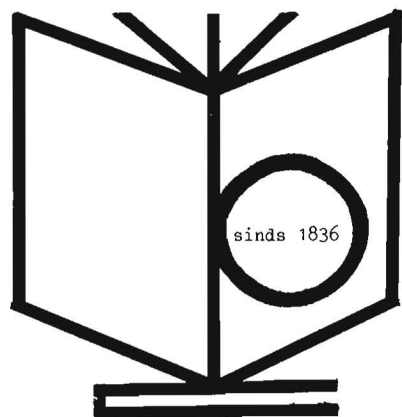

studieboeken
voor alle
fakulteiten

scheltema holkema & vermeulen bv
spui 10a amsterdam tel. 020-67212
voor biologie, exacte wetenschappen:
sarphatistraat 139 tel. 020-238123

brinkman's

boekhandel

IN HET MAUPOLEUM.

2^e ETAGE

Jodenbreestraat 23

kamer 2386 tel. 5254024

GROTE VOORRAAD EKONOMIE-BOEKEN

uitgeverij pegasus

Binnenkort leverbaar

K. Marx/F. Engels IERLAND, eiland in oproer
250 blz. paperback. ca. f 15,-

Fr. Engels DE TOESTAND VAN DE ARBEI-
DERSKLASSE IN ENGELAND
366 blz. gebonden f 6,90

PLOEGENARBEID IN NEDERLAND
Sociaal-economische studie door de leden
van de Themagroep Noord Nederland
160 blz, paperback ca. f 10,-

verkrijgbaar bij BOEKHANDEL PEGASUS
(en in de boekhandel)
LEIDSESTRAAT 25, ADAM
TEL. 231138